

Мистецтвознавство

Дегтярьова Катерина Сергіївна

магістрант

ДВНЗ «Київський національний університет культури і мистецтв»

Дегтярева Екатерина Сергеевна

магистрант

ГВУЗ «Киевский национальный университет культуры и искусств»

Degtiarova Kateryna

Student of the

Kyiv National University of Culture and Arts

**ФОРМОТВОРЕННЯ ЧОЛОВІЧОГО КОСТЮМУ ЄВРОПИ ТА США
В КІНЦІ ХХ – НА ПОЧ. ХХІ СТ.**

**ФОРМООБРАЗОВАНИЕ МУЖСКОГО КОСТЮМА ЕВРОПЫ И
США В КОНЦЕ ХХ - НАЧ. ХХІ СТ.**

**FORMATION OF THE MEN’S COSTUME OF EUROPE AND THE USA
AT THE END OF XX - BEGINNING XXI CENTURY**

Анотація. Мета роботи. Стаття призначена розгляду питань інноваційності та експерименту дизайну чоловічого костюму Європи і США кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Методологія дослідження. Розглянуто декілька десятків наукових робіт, присвячених дизайну, культурології, історії костюму, історії мистецтва. У процесі підготовки статті застосовано метод мистецтвознавчого та порівняльного аналізу. Візуальний матеріал підібрано на базі профільних періодичних видань та мережі Інтернет. Наукова новизна роботи полягає у виявленні територіальних і стилістичних відмінностей в колекціях чоловічого костюму Європи і США даного періоду. Порівняно особливості створення дизайну виробів від

європейських та американських дизайнерів. Досліджено динаміку розвитку модних тенденцій, еволюції чоловічого костюму протягом кінця ХХ – початку ХХІ ст. Висновки. Досліджено прогрес інноваційності та експерименту дизайну чоловічого костюму Європи і США кінця ХХ – початку ХХІ століття. Доведено, що це один з найяскравіших напрямів розвитку проектування одягу даного періоду . Зазначено, що цю тему надзвичайно мало розглянуто у наукових працях. У статті виділено, хто визначав моду в цей період у ділових чоловічих костюмах. Народження та розвиток нових тенденцій в підборі матеріалів для колекцій одягу окремими дизайнерами започаткували нові модні форми. Описано, які формоутворюючі параметри були провідними в цей період, як вони розвивалися. Досліджено ноу-хау головних дизайнерів чоловічого костюму кінця ХХ – початку ХХІ століття. А також, спільні риси та характерні відмінності. Таким чином, визначено дизайнерські прийоми у створенні ділового чоловічого костюму в Європі і США.

Ключові слова: *діловий чоловічий костюм, дизайн одягу, європейський костюм, костюм США, експеримент в дизайні, інновації в дизайні.*

Анотація. *Цель работы. Статья предназначена рассмотрения вопросов инновационности и эксперимента дизайна мужского костюма Европы и США конца ХХ - начала ХХІ века.*

Методология исследования. Рассмотрены несколько десятков научных работ, посвященных дизайну, культурологии, истории костюма, истории искусства. В процессе подготовки статьи применен метод искусствоведческого и сравнительного анализа. Визуальный материал подобран на базе профильных периодических изданий и сети Интернет. Научная новизна работы заключается в выявлении территориальных и стилистических различий в коллекциях мужского костюма Европы и США

данного периода. По сравнению особенности создания дизайна изделий от европейских и американских дизайнеров. Исследована динамика развития модных тенденций, эволюции мужского костюма в течение конца XX - начала XXI в. Выводы. Исследована прогресс инновационности и эксперимента дизайна мужского костюма Европы и США конца XX - начала XXI века. Доказано, что это один из самых ярких направлений развития проектирования одежды данного периода. Отмечено, что эту тему очень мало рассмотрены в научных трудах. В статье выделены, кто определял моду в этот период в деловых мужских костюмах. Рождения и развитие новых тенденций в подборе материалов для коллекций одежды отдельными дизайнерами начали новые модные формы. Описано, какие формообразующие параметры были ведущими в этот период, как они развивались. Исследована ноу-хау главных дизайнеров мужского костюма конца XX - начала XXI века. А также, общие черты и характерные отличия. Таким образом, определены дизайнерские приемы в создании делового мужского костюма в Европе и США.

Ключевые слова: *деловой мужской костюм, дизайн одежды, европейский костюм, костюм США, эксперимент в дизайне, инновации в дизайне.*

Summary. *The goal of the work. The article is intended to consider the issues of innovation and experiment of design of men's suit of Europe and the USA of the end of the XX - the beginning of the XXI century.*

Research methodology. *Several dozen scientific works on design, cultural studies, costume history, art history are considered. The method of art and comparative analysis was applied in the preparation of the article. The visual material was selected based on periodicals and the Internet. The scientific novelty of the work is to identify the territorial and stylistic differences in the collections of men's suits in Europe and the United States of this period.*

Comparative features of designing products from European and American designers. The dynamics of the development of fashion trends, the evolution of men's costume during the end of XX - beginning of XXI century are investigated. Conclusions. The progress of innovation and experiment of design of men's suit of Europe and the USA of the end of XX - beginning of XXI centuries is investigated. It is proved that this is one of the brightest trends in the development of designing clothes of this period. It is noted that this topic is extremely poorly addressed in scientific works. The article highlights who defined fashion during this period in business men's suits. The birth and development of new trends in the selection of materials for clothing collections by individual designers started new fashion forms. It describes what formative parameters were leading during this period as they evolved. The know-how of the top men's costume designers of the late XX - early XXI centuries is researched. As well as common features and distinctive differences. Thus, the design techniques for creating a business men's suit in Europe and the USA are identified.

Key words: *business men's suit, clothing design, European suit, USA suit, experiment in design, innovation in design.*

В 70-х роках ХХ ст. в Європі, панувало відчуття безнадійності та відчаю, що було пов'язано з низкою актів тероризму, насилля й заворушень, економічною нестабільністю. У дизайнерів того часу відбулося багато експериментів, під час створення моделей одягу. Вони шукали будь-які джерела для натхнення, класичні поняття були порушені через змішування різних стильових напрямків. Такі експерименти породили назву – «десятиліття поганого смаку» [8].

Використання еkleктики – змішування різних стилів та напрямів стало справжньою революцією, яка швидко досягла піку популярності [9]. В 70-і роки ХХ ст. «мода субкультур» та «мода вулиць» вийшла на

подіуми і перейшла на новий рівень. Такі дизайнери як Вів'єн Вествуд та Ів Сен-Лоран вивели хіпі та панків з андеграунду й розташували в самому центрі модних інновацій. Люди почали звертати менше уваги на правила дрес-коду. Вплив «диктатури моди» значно послабнув, подіум вже не вирішував все. Справжніми законодавцями моди стали групи людей, що створювали унікальний вуличний стиль. Вони вдало поєднували, міксували типові види одягу [7].

Зосередженість на проявах фемінізму в цей період, вплинула на розповсюдження прилеглих, жіноподібних форм костюму. Ступінь прилягання, декоративне оздоблення чоловічого костюму 70-х років було запозичене у жіночого. Навіть діловий костюм для чоловіків кардинально трансформувався. До цього періоду був популярний прямий, об'ємний силует, в 70-х він стає напівприлеглим, або прилеглим, гарно підкреслює фігуру. Колірна палітра також змінилася – яскраві кольори, строкаті та квіткові малюнки використовувалися однаково й в чоловічому й в жіночому одязі.

Популяризація субкультури хіпі сприяла появі в чоловічій моді квіткових орнаментів, захопленню історичними ретро-виробами, оздобленням ручної роботи: різноманітними аплікаціями, мереживом, вишивкою, трикотажем ручної роботи [6]. Все це спочатку продавалося в спеціальних альтернативних магазинах в Англії, а потім вже вийшло на подіуми. Дизайнер Майкл Рейні окрім сорочок для хіппі, прикрашених візерунками квітів, розробив новий вид аксесуарів – широкі краватки великого розміру, яскравих кольорів. По формі цей різновид став нагадувати рибу, тому люди називали його "краватка-лосось" [1].

Сильно впливають на моду музична індустрія, кінематограф і телебачення. У 1977 р. з'явився музикальний художній фільм «Лихоманка суботнього вечора» з актором Джоном Траволтою. Завдяки популярності цього фільму увійшли в моду вузькі костюми, що щільно облягають фігуру

(рис. 2.1.). Інший фільм "Американський жиголо" (1979) – з Річардом Гіром у головній ролі, сприяв популяризації костюмів від Джорджіо Армани [7].

У 80-х роках ріст економіки та зріст добробуту, сприяли утвердженню десятиліття прагматичних упереджень та прихильності до всього матеріального. Популярними стали: витончений смак в одязі, прагнення заробляти великі статки, висока якість життя. Таким чином, цей період назвали «gimme-десятиліттям» (від англ. «give me» – дай мені). Важливою стала публічність, впізнаваність брендів. Відомі лейбли стали гарантією успіху продажів. Це стосувалося навіть модних парфумів, аксесуарів. Прийшов час витрачання грошей, ресурсів на пусті забаганки [8].

Фешн-ідеалами початку 1980-1989 років були спортивні, гормонально розвинуті образи, завдяки чому знову став популярним силует «трапеція» 1940-х років Але, етичні норми і правила дрес-коду в багатьох компаніях розповсюджували класичні форми ділового чоловічого костюму. Кожен шукав нових шляхів, щоб ідентифікувати себе та виділити свої колекції. Замість звичних кишень і погонів, дизайнери почали використовувати: металеві гудзики з логотипами, аксесуари, принти [10].

У 1985 році Всесвітня організація охорони здоров'я проінформувала громадськість, про оголошення епідемії СНІДу. З цих пір почали з'являтися романтичні напрями в моді, адже останні події вимагали змін поведінки суспільства [8]. Можна впевнено стверджувати, що епідемія в цей період залишила свій помітний вплив на моду. Принти, що наносилися на вироби, отримали своє значення. Актуальною стала, також – деструктивність моделей одягу [7].

Інша подія глобального масштабу – вибух на Чорнобильській АЕС у 1988 році. Люди стали набагато більше перейматися проблемами екології. З'явилась одержимість культом тіла і здоровим способом життя. Люди

почали захоплюватися аеробікою та бодібілдингом. У зв'язку з цим, особливо популярним стає такий новий вид тканини, як лайкра. Вона активно використовується у виготовленні спортивних костюмів для різних верств населення. Завдяки цим подіям, з'являються нові стильові напрями в одязі цього десятиліття [8].

Яппі (Young Urban Professional) – уособлення успішної людини-кар'єриста, один з найактуальніших образів 80-х років ХХ ст. Обов'язковим атрибутом яппі був владний костюм. Чоловіки цього періоду віддавали перевагу двобортним костюмам з великими підплічниками. Популярними дизайнерами чоловічих колекцій одягу були: Ральф Лорен, Хьюго Босс, Джорджіо Армани. Така мода була зумовлена зростаючою конкуренцією на ринку праці. Проте, в цей період відчувався вплив саме жіночої моди на чоловічу. Це виражалось у: вузьких шкіряних галстуках, славетних, м'яких тканинах, яскравому взутті. Кольорова палітра модних чоловічих костюмів даного періоду: синій, сірий, рідше – темно-зелений чи коричневий. Малюнок використовувався строкатий або «в ялинку». Світлі тони костюмів обирали для літньої пори [8].

Політична криза 90-х років ХХ ст. внесла зміни в устрої багатьох країн Європи та США. Внаслідок загострення воєнної ситуації, у світі поширювався стилістичний напрям – мілітарі. Тому ансамблі одягу поєднувались у комплекти. Таким чином, формувалась їх структура. Розповсюдженість відмінних рис, наведених вище, сприяла змінам у технології виготовлення. Якість одягу 90-х років ХХ ст. перестала бути високою. У зв'язку з цим виник новий напрям в моді – Fast-Fashion [7].

Основні центри моди у великих містах стали відрізнятися «своїм» розумінням її дизайну. Наприклад, населення Лондону було схильне до епатажу. У столиці Великої Британії, історичний костюм тісно сплітався з вуличною модою. В колекціях одягу в Токіо – був популярний футуризм. Відомі дизайнери в Японії 90-х років ХХ ст.: Йоджі Ямамото і Рей

Кавакубо. У Нью-Йорку актуальні мінімалізм і спортивний стиль. В Мілані популярні свобода та розкіш у манері вдягатися.

В США виник стилістичний напрям «гранж» – завдяки аскетичній манері вдягатися музикантів групи «Nirvana» («Нірвана»). Це характерний приклад антимоди. Популярним серед багатьох дизайнерів цього часу було «зістарювання» матеріалів для пошиття колекції. Одним з перших, цей спосіб використав Марк Джейкобс у своїх колекціях одягу. Його основні тенденції створювалися на основі модних вподобань панків і хіппі [7].

В 2000-2009 роках представники молодіжних груп яскраво виражали свою особистість [8]. Перше десятиріччя ХХІ сторіччя слід охарактеризувати появою та розповсюдженням великої кількості молодіжних субкультур: панків, готів, емо. Вони впливали на те, якою була мода цього періоду. Тому слід окремо розглянути найголовніші тенденції, притаманні цим угрупованням [4].

Важливою тенденцією 2010 року стала лаконічність в одязі. Тому, чоловіки повернулися до класичного стилю. Щоб урізноманітнити стандартні кольори, широко використовуються цікаві принти, орнаменти, яскраві спортивні аксесуари. Також, модно використовувати багато шарів одягу, в'язані речі [2].

У цьому десятиріччі, прослідковується відповідність модному циклу. Темою багатьох колекцій відомих дизайнерів стали тенденції 1970-х років. Зазвичай, важливий вплив на стилістичні напрями мають: естетичні ідеали, економіка, історичні зрушення, технологічний прогрес, ноу-хау у виготовленні матеріалів, розвиток культури, мода окремих субкультур, відомих кутюр'є. Проте, на реальну моду впливає цілий ряд чинників, а не окремі тенденції.

До таких факторів впливу на 2010-2019 роки слід віднести розповсюдження культури Азії, а також еко-мода. Актуальне використання спеціальних технологій для збереження екології нашої планети. Популярне

винайдення нових, максимально безпечних матеріалів і методів їх опрацювання [10].

У світі в цей період відбулася важлива історична подія – весілля принца Вільяма і Кейт Міддлтон. Церемонія була проведена 29 квітня 2011 року. А згодом, стало цікавим для суспільства народження їх дітей: Джорджа, Шарлотти і Луї Артур Чарльза. Серед улюблених дизайнерів подружжя: Олександр Макквін (Alexander McQueen) та Дженні Пекхем (Jenny Packham). Ці події сприяли популяризації класичних форм одягу.

Візуальний ряд особливостей модних образів впливає на діаметрально протилежні погляди. На думку першого, темп геометризації надає перевагу простим формам. З іншої сторони – він максимально підкреслює фігуру. Таким чином, з'являються стилістичні напрями: унісекс, мужньо-андрогінний. Вони використовували здебільшого, трапецієподібний та прямокутний силуети. Пластичність форм сприяла популяризації витонченого чоловічого ділового костюму [10].

Добре прослідковуються модні тенденції і в середині десятиліття. У 2015 році знову актуальною стала тема сафарі. Яскравим прикладом цього тренду стала колекція Calvin Klein від Італо Зуккеллі. В найцікавіших витворах дизайнерів використовуються різноманітні пісочні відтінки. Також, представники індустрії моди звернулися до теми балету. Манери найвідоміших танцівників сприяли появі широкого трикотажного асортименту, високої лінії талії в брюках. Справжнім трендом став повністю яскравий за кольором костюм. Для певних брендів він виготовлявся у своєму, унікальному відтінку [5].

Важливою подією стало весілля принца Гаррі та Меган Маркл 19 травня 2018 року. Вбрання нареченого і нареченої стають прикладами для наслідування. Молодята справжні законодавці моди, так само як і подружжя принца Вільяма, вся королівська родина.

Слід виділити серед головних тенденцій 2019 року: шкіряний чорний плащ, оксамитові та джинсові костюми, принт з характерним малюнком леопарда, оздоблення штанів з розрізами, чоловічі об'ємні плащі, спідниці, подовжені пуховики [3]. Таким чином, періодичне відновлення інтересу до тенденцій, що були сорок років назад, знаходить своє відображення у ряді характеристик. Це обрис силуетів, кольорова палітра, конструкції та елементи. В період одного циклу змінюється форма, що спочатку є довільною. Проте, її геометричні характеристики утворюють певні закономірності, що прослідковуються протягом десятиліття [10].

Слід зробити висновок, що стилістичні напрями в дизайні одягу ХХ – початку ХХІ ст., змінювалися під впливом повернення характерних рис моди 40-річної давнини. Період розвитку модних тенденцій триває кожного десятиліття. Таким чином, дизайнер може скласти прогноз необхідних характеристик модного образу та створити концепцію своїх майбутніх колекцій [9].

У 1970-1979 роках, на основні формоутворюючі параметри ділового чоловічого стилю вплинула молодь. Цей часовий період охарактеризовано надзвичайно високим рівнем розвитку електроніки та кібернетики. Ці галузі популяризували серед молодого покоління класичний стиль інтелігента-науковця. Тому, форми костюма попереднього десятиліття, поступово видозмінювалися, відповідно до часу. Зокрема, прослідковувалася тенденція видовження чоловічого силуету по-вертикалі. Це гарно підкреслювало фігуру та робило вигляд споживачів більш молодим. Таким чином, для цього десятиліття став характерним прямий чи майже прямий силует.

У 1980-1989 роках, більш популярним у чоловічій моді стало збільшення об'єму форми одягу. Тому, домінував напів-прилеглий силует. Розповсюджена геометрична форма костюму – витягнутий прямокутник.

Костюми того часу мали “розповідати” про характер своїх власників. Це яскраво виражалося у кіно-індустрії. Чоловічий одяг у цей час, багато в чому наслідував жіночий. Це проявлялось у підборі відтінків, матеріалів, плавності форм. Окремі спеціалісти відвідували виставки, події та ретельно вивчали, як одягається публіка. В залежності від такої “вуличної” моди, розроблялися побажання для нових колекцій дизайнерів. Діловий чоловічий одяг 1980-х “на кожен день”, мав бути достатньо підходящим для будь-якої групи людей та гарно технічно виконаним. Стилiстичні напрями відокремлювались, в залежності від основних формоутворюючих параметрів. Головними з них були форми, що візуально нагадували квадрат та уособлювали гнучкість. Це також підкреслювалось використанням пластичних конструктивних рішень [7].

У 1990-1999 роках особливо відчутним стало значення двох стилістичних напрямів: “мілітарі” та “мінімалізм”. Перша манера одягатися проявлялася у кольорових відтінках коричневого та хакі, камуфляжний принт. В чоловічих костюмах неодноразово використовуються погони, кармани з клапанами, комір-стійка. “Мінімалізм” помітно вплинув на класичні форми чоловічого одягу. Це використання, перш за все, монохромних кольорових відтінків. А також, спрощення форми, мінімальна кількість деталей. Зменшення ширини брюк, об’єму й прибавок чоловічого ділового костюму загалом. Пошиття колекцій одягу цього часу популяризувало використання виключно якісних, натуральних матеріалів, зокрема шовку. Нюанси такого одягу були побудовані на контрасті [7].

В період з 2000 - по 2019 роки ситуація дещо змінилася. Найбільш вживаним матеріалом для створення ділових чоловічих костюмів стала шерстяна фланель з легким ворсом. Достатньо популярними стали однотонні рішення. Якщо використовувався малюнок, принт, то він нагадував “ялинку” або мав назву “принц Уельський”. Активно

використовувався меланж. За цей період, популярні моделі піджаків еволюціонували від однобортного до двубортного на 1-3 гудзика. Молоде покоління обирає новий дизайнерський одяг. Еклектика стилістичних напрямів, "деконструкція" та міксування у чоловічому костюмі характерні для цього часу. Обрис піджака підкреслює молоду фігуру юнаків, скорочуючи його довжину. Лінія плечей розширюється, порівняно з попереднім періодом. Старше покоління чоловіків, дотримується класичних форм ділового чоловічого одягу. Це костюми вільного крою з жорсткішою лінією плечей [7].

За матеріалами досліджень автором було розроблено узагальнюючу таблицю.

Таблиця 1

Характеристика модних тем, які визначають загальні стильові та образні рішення костюма

Роки:	Стилістичні напрями:
1970–1979 рр.	Еклектика, мода «від кутюр», панк, мода представників глем-року.
1980–1989 рр.	Нові романтики, еко-мода, яппі.
1990–1999 рр.	Мода «унісекс», спортивний, епатажний напрям, футуризм, мінімалізм, «гранж», «зелена мода», кібер-мода, «неотехнологічний» напрям.
2000–2009 рр.	Панк, готи, «корпоративний гот».
2010-2019 рр.	Лаконізм, багатошаровість, сафарі, мода «oversize» (збільшений за розміром одяг).

Джерело: розробка автора [6, с. 62-70]

Література

1. Балдано І.Ц. *Мода ХХ сторіччя*. Москва: Олма-пресс, 2002. 399 с. (стор. 290-320)
2. Володін В.А. *Мода і стиль*. Москва: Аванта +, 2002. 480 с. (стор.315-346)

3. Гейл К., Каур Я. Мода і текстиль. Народження нових тенденцій. Пер. з англ. Т.О. Єжов. Мінськ: Гревцов Паблішер, 2009. 240 с. (стор. 13-43)
4. Єлізаров А. А. Стилiстична еволюцiя чоловiчого класичного костюму в ХХ - початку ХХІ ст.: автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.06. Санкт-Петербург: СПДУТД, 2011. 24 с. (стор. 11, 20)
5. Колоснiченко М.В., Процик К.Л. Мода i одяг. Основи проектування та виробництва одягу. Київ: КНУТД, 2011. 238 с (стор. 197-202)
6. Єлізаров, А. А. Еволюцiя класичного чоловiчого костюму у ХХ – на початку ХХІ ст.: монографiя / А. А. Єлізаров. – Спб.: ФГБОУВО «СПбГУПТД», 2015. – 224 с.: (стор. 62-70, 73-94)
7. Кiр'янов М.В. Соцiокультурнi та естетичнi аспекти формоутворення у модi останньої третини ХХ ст.: автореферат дис. ...канд. культурологiї 24.00.01. Ярославль:ЯДПУ, 2011. (стор. 11-22)
8. Плеханова Е.О. Iсторiя костюму, текстильного та ювелiрного мистецтва. Iжевськ: ПiД, 2009. 188 с. (стор. 134-146)
9. Султанова Н.Г. Художнє проектування чоловiчого одягу. Бiшкек: КРСУ, 2007. 123 с. (стор. 75)
10. Мельник М.Т. Стилiстична еволюцiя фешн-образiв ХХ - початку ХХІ ст. Київ: КНУКiМ, 2013. 183-188 с. (стор. 186-188)